

29.10.2013

2/2013

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN VESIENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 29.10.2013 klo 13.00–15.30

Paikka Veranta neuvotteluhuone, Keski-Suomen ELY-keskus, Jyväskylä

Läsnä Kari Lehtinen (phj)
Kimmo Olkio, Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue (siht.)
Petri Tuominen, Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy
Pasi Huotari, Jyväskylän kaupunki
Jukka Nevalainen, Jämsän kaupunki
Pirkko Sihvonen, Äänekosken kaupunki
Hanna Lampinen, Vapo Oy
Anna Riikka Nickull, Metsä Group
Reima Väливаara, Keski-Suomen liitto
Juhani Paavola, Luonnonsuojeluliitto Keski-Suomen piiri
Ari Nikkola, Suomen metsäkeskus
Vilho Tenhunen, Pihtiputaan kalastusalue
Jari Hyvärinen, Geologian tutkimuskeskus
Hannu Ruotsalainen, Vattenfall Oy
Vesa Laitinen, Pro Agria Keski-Suomi
Matti-Sipponen, Keski-Suomen ELY-keskus
Merja Lehtinen, Keski-Suomen ELY-keskus
Arja Koistinen, Keski-Suomen ELY-keskus
Ansa Selänne, Keski-Suomen ELY-keskus
Esa Solismaa, Keski-Suomen ELY-keskus
Hannele Yli-Kauppila, Keski-Suomen ELY-keskus
Kari Illmer / Keski-Suomen ELY-keskus

1. Kokouksen avaus

Kokoukseen puheenjohtaja Kari Lehtinen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Tämän jälkeen osallistujat esittelivät itsensä.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen (22.3.2013) pöytäkirja hyväksyttiin pienin muutoksin: Vattenfall Sähköntuotanto Oy yhtiön nimi on muuttunut Vattenfall Oy:ksi.

3. Pohjavesien tila Keski-Suomessa

Pohjavesien luokittelu valmistui ELY-keskuksissa kesäkuussa 2013. Alla on linkki Keski-Suomen ELY-keskuksen tiedotteeseen:

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/-/keski-suomen-pohjavesien-hyva-tila-on-vaarantunut-keski-suomen-ely-keskus-#.UtZHwEk8KUK>

Kari Ilmer kertoi, että pohjavesien luokittelutilanteeseen ei ole tullut muutoksia edellisen yhteistyöryhmän kokouksen jälkeen. Liitteessä (1) esitetyt lihavoidut kohdat ovat uusia tietoja ja punaisella merkityt pohjavesialueet ovat riskinalaisia (27). Vihreillä merkityt alueet eivät ole riskinalaisia (17). Laukaan Vatian riskinalainen pohjavesialue puuttuu taulukosta. Siellä on havaittu torjunta-aineita.

Huonossa tilassa olevia riskinalaisia pohjavesiä on 22 kappaletta (2009 yhteensä 17). Tällaisille pohjavesialueille on laadittu tai päivitetty, osittain kuntien ja osittain ympäristöministeriön rahoittamana seitsemän suojelusuunnitelmaa vuosina 2010–2012. Ilmer esitteli kartalta myös pohjavesien vesinäytteenottoaikoja ja pilaantuneiden maa-alueiden (PIMA) paikkoja.

Keskustelussa GTK:sta todettiin, että he ovat mm. tehneet yhteisrahoituksella pohjavesiselvityksiä aluekeskusten kanssa (lähinnä Etelä- ja Pohjois-Savossa).

4. Pintavesien ekologinen tila Keski-Suomessa

Kimmo Olkio kertoi aluksi pintavesien ekologisen luokittelun taustasta. Ennen luokittelua pintavesimuodostumat rajattiin tietojärjestelmään ja muodostumat tyypiteltiin niille ominaisiin järvi- ja jokityyppeihin. Tämän jälkeen valtakunnallisen ohjeiston mukaan arvioitiin fyysikaalis-kemialliset, biologiset ja hydrologis-morfologiset tekijät, joille määritettiin omat tilaluokkansa. Näiden perusteella arvioitiin järvi- ja jokimuodostuman ekologinen tilaluokka. Aiemmissa yhteistyöryhmän kokouksissa tämä asia on jo käyty lävitse.

Pintavesien ekologisen tilan luokittelu valmistui ELY-keskuksissa syyskuussa 2013. Alla on linkki Keski-Suomen ELY-keskuksen tiedotteeseen:

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/-/keski-suomen-pintavedet-paaosin-hyvassa-tilassa-keski-suomen-ely-keskus->

Keski-Suomessa luokiteltiin 315 järveä ja 148 jokea (yhteensä 463, liite 3). Uusia järvikohteita on 68 ja jokikohteita 16. Ekologisen tilan luokittelutasoja on viisi erilaista:

- vedenlaatuluokitus (sisältää a-klorofyllin, 37 % muodostumista)
- suppeaan aineistoon perustuva ekologinen luokitus (32 % muodostumista)

- asiantuntija arvio (24 % muodostumista)
- laajaan aineistoon perustuva ekologinen luokitus (4 % muodostumista)
- arvioidaan muiden vesimuodostumien perusteella (3 % muodostumista)
- ei arviointia (0 %, 1 kpl muodostumista)

Lukumäärästä erinomaisessa tai hyvässä tilassa järvistä on 81 % ja joista 55 %. Vastavasti tyydyttävässä tai sitä huonommassa tilassa järvistä on 19 % ja joista 45 %. Vaikka muodostuma on arvioitu hyvään ekologiseen tilaluokkaan, niin luokitteluperusteissa voi silti olla ns. riskimaininta. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ekologinen tila on riskissä heikentyä tyydyttäväksi, mikäli kuormitus kasvaa nykyisestä.

Pintavesien ekologisen tilan luokittamiseen voi tarkemmin tutustua Suomen ympäristökeskuksen uuden karttapalvelun välityksellä:

<http://www.wp3.ymparisto.fi/silverlightviewer/?Viewer=VemuPilotti>
(vaatii Microsoftin Silverlight -ohjelman)

Verrattuna 2010–2015 kautta (aineisto 2000–2007) tarkasteltavaan 2016–2021 kauteen (aineisto pääosin 2006–2012) järvien tila on parantunut 21:llä ja 24:llä huonontunut. Jokien tila on parantunut 8:lla ja 12:lla huonontunut. Syyt tilan muuttumiseen ovat pääasiassa menetelmällisiä tai seurausta kriteerien muuttumisesta.

Keski-Suomessa kuusi pintavesimuodostumaa nimettiin voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi: Leuhunjoki, Suojoki ja Parantalankoski Saarijärvellä, Tourujoki Jyväskylässä, Jämsänjoki Jämsässä ja uutena Hilmonjoki Kannonkoskella. Näiden rakennettujen jokien luokittelu perustuu hydrologis-morfologisiin tekijöihin. Muodostumien tila arvioidaan suhteessa parhaaseen saavutettavissa olevaan tilaan (eri asia kuin ekologinen tilaluokka).

Keskustelussa todettiin, että pintavesien ekologiset tilamuutokset ovat yleensä hitaita. Kuitenkin Jämsässä sijaitsevan Suinujoen tila parani tyydyttävästä hyvään asutusjätevesien vähentymisen seurauksena (näkyvä fys.kem. ja biologisessa aineistossa). Myös Saarijärven Summasjärven ekologinen tila nousi tyydyttävästä hyvään fysikaalis-kemiallisen ja biologisen aineiston perusteella (luokittukseen liitetty ns. riskimaininta). Todettiin myös, että toinen vesienhoitokausi on vasta meneillään ja kaikkia esitettyjä toimenpiteitä ei vielä ole toteutettu.

Keskusteltiin pintavesien luokituksessa käytössä olevasta aineistosta. Hydrologis-morfologiseen arviointiin liittyen ELY-keskuksella on mm. käytössään uittojokien uittosäännöt 1900-luvun alusta alkaen. Muun asiantuntemuksen ohella näistä on ollut paljon hyötyä. Fysikaalis-kemiallista aineistoa on parhaimmillaan saatavilla 1960-luvulta alkaen. Erityisesti pienten muodostumien luokittelua hankaloittaa hajanainen ja vähäinen aineisto. Isommilla muodostumilla aineistoa on käytössä melko hyvin. Biologista aineistoa on myös ollut melko hyvin saatavilla tällä toisella kaudella - enemmän kuin 1-kaudella. Vanhaa aineistoa on kuitenkin vähän.

Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiristä kyseltiin, että puuttuuko Keuruulla sijaitseva Iso Kivijärvi niistä järvistä, joissa ahvenen (pituus 15–20 cm) elohopeapitoisuus ylittää sallittavan pitoisuuden (ks. pöytäkirja 22.3.2013). Tämä tarkoittaa sitä, että muodostuman

kemiallinen tila olisi hyvää huonompi. (Huom. Asia tarkastettiin kokouksen jälkeen: Iso Kivijärvessä elohopea ylittää ahvenella yli sallittavan rajan.)

5. Toimenpideohjelman päivittäminen

Ansa Selänne kertoi, että YM:n asettama hankeryhmä ja sektorikohtaiset tiimit ovat valmistelleet toimenpiteiden suunnittelua varten opastuksen (valmis 6/2013) kaudelle 2016–2021. Opastuksen tarkoituksena on tukea vesienhoidon suunnittelutyötä ELY-keskuksissa ja varmistaa suunnittelun yhdenmukaisuus eri alueilla. Alla on linkki laajaan opasaineistoon:

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi_ ja_meri/Vesien_ ja_merensuojelu/Vesienhoidon_ suunnittelu_ ja_ yhteistyö/Suunnitteluopas

Toimenpiteiden suunnitteluprosessi on monivaiheinen. Tavoitteena on, että toimenpideohjelmaluonnokset olisivat valmiina 30.4.2013 mennessä eli toimenpiteet olisivat silloin tallennettuna tietojärjestelmässä. Keski-Suomen toimenpideohjelmassa (TPO 2016–2021) pinta- ja pohjavedet ovat samassa ohjelmassa (liite 3, kaudella 2010–2015 ohjelmat ovat erillisiä).

TPO:ssa pintavedet käsitellään reiteittäin ja pohjavedet maakunnan tasolla. Jokainen ELY-keskus valmisteleekin toimenpiteet omalla toimialueellaan. ELY-keskuksissa toimii myös sisäinen vesienhoidonsuunnitteluryhmä. Suunnittelussa voidaan lisäksi hyödyntää sektorikohtaisia tai vesistöaluekohtaisia työryhmiä. Vuonna 2011 ELY-keskuksessa perustettiin kolme ryhmää: maatalous, metsätalous sekä asutus ja pohjavedet. Ryhmiin on nimetty asiantuntijoita viranomaisista ja keskeisistä toimijoista. Näiden lisäksi samalla vesienhoitoalueella toimivat ELY-keskukset sopivat valmisteltavien osiensa yhteensovittamisesta ja tietojen vaihdosta.

TPO:ssa arvioidaan määrällisesti toimenpiteiden toteutumista sektoreittain ja niiden vaikutusta paineisiin (mm. kuormitukseen) ja vesien tilaan vuoteen 2015 mennessä. Mikäli ympäristötavoitteita ei saavuteta, TPO:ssa perusteellaan miksi niitä ei saavutettu vuoden 2015 aikarajaan mennessä. Lisäksi selvitetään millaisin toimenpitein ympäristötavoitteet voidaan saavuttaa viimeistään vuoteen 2027. Tavoitteiden myöhentämiselle kirjataan perustelut.

Toimenpiteet tallennetaan VEMU- (pintavedet) ja POVET (pohjavedet) –tietojärjestelmiin. ELY-keskukset tekevät luonnokset toimenpideohjelmiksi ja jäsentelevät erikseen vesienhoitosuunnitelmaan liittyvän toimenpiteiden yhteenvetotiedot. Keski-Suomen toimenpideohjelma julkaistaan sähköisesti ELY-keskuksen kotisivuilla (painoversiosta ei ole päätetty).

Myös ehdotukset vesienhoitosuunnitelmiksi vuosille 2016–2021 valmistuvat vuonna 2014. Näitä koskeva yleinen kuuleminen alkaa lokakuussa 2014.

Keskustelussa todettiin ELY-keskusten välisen yhteistyön olevan tärkeää ja että toimitaan Ansa Selänteen esityksessä todetulla tavalla. Aluehallintoviraston osallistumista suunniteluun harkitaan, mutta se voi käytännössä olla hankalaa. Aluekohtaisista työryhmistä esille

nousi Saarijärven reitin neuvottelukunta. Vesienhoidon suunnittelussa tällaista aluekohtaista yhteistyötä tarvitaan, mutta neuvottelukunnan on vaikea toimia ilman siihen tarkoitettuja resursseja.

1-kaudella VEPS –tietojärjestelmä aiheutti runsaasti kritiikkiä. Nyt suunnittelussa käytettävällä VEMALA – vesistömallijärjestelmällä kuormituksesta saa aiempaa tarkempaa tietoa. Sovittiin, että Suomen ympäristökeskuksesta pyydetään mahdollisuuksien mukaan mallien esittelijä seuraavaan kokoukseen kertomaan vesienhoidossa käytettävistä malleista.

Kokouksessa pidettiin perusteltuna tarvittaessa esitellä/pitää palavereita suunnitteluosa-alueittain. Tätä tukee se, että toimenpiteet suunnitellaan reiteittäin ja kuormitus arvioidaan 3- jakoluokan vesistöalueen tarkkuudella. Toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista olisi tärkeää saada toimijoilta tietoa eli ne voisivat tältä osin osallistua TPO:n kirjoittamiseen.

Sektoritiimeistä keskusteltaessa esille nousi VAPO:n osallistuminen sektoritoimintaan. ELY-keskuksesta todettiin, että ympäristöluvan mukaiselle toiminnalle (myös mm. kalan-kasvatus, teollisuus) ei ole tässä vaiheessa perustettu sektorikohtaista ryhmää, koska lupamääräykset ohjaavat niiden toimintaa. Toisaalta ympäristöluvan ylittävien toimenpiteiden miettiminen olisi vesiensuojelulle hyväksi.

Merja Lehtinen kertoi, että maatalouden ympäristöjärjestelmää ollaan kehittämässä. Jatkossa rahoja kohdennetaan hyvää ekologista tilaa huonommassa tilassa olevien muodostumien lähistölle. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvässä tai erinomaisessa tilassa olevien muodostumien lähistölle rahoitusta ei kohdenneta. Toisaalta Keski-Suomessa on hyvässä ekologisessa tilassa olevia muodostumia, joille luokituksessa annettiin aiemmin mainittu ns. riskimaininta. Näille ns. riskivesille voi toimenpiteitä esittää kuten 1-kaudella.

Keskusteltiin maa- ja metsätalouden kuormituksen vähentämistoimista. Metsätalouden toimenpiteiden arvioitiin vähentäneen kuormitusta.

Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy on kiristyvien ympäristöluopaehtojen myötä inventoimassa 20 miljoonaa euroa vesiensuojelullisiin toimiin. Myös Äänekoskella on yhteispuhdistamo suunnitteilla (Ääneseudun Energian hanke). Nämä toimet toteutuessaan tulevat entisestään vähentämään alapuolisten pintavesien kuormitusta.

Matti Sipponen kertoi, että kalataloushallinnossa priorisoidaan kalatiestrategian toteuttamiseen ja kalataloudellisiin kunnostuksiin. Vesienhoidon toimenpiteiden toteuttamiseksi tarvitaan uusia rahoitustapoja, koska valtion rahoitus on vähentynyt entisestään. Rahoitusvajetta helpottaisi, jos istutuksista luovuttaisiin ja tavoiteltaisiin esim. taimenen luontaista lisääntymistä.

Esa Solismaa kertoi, että ELY-keskuksen vesistökuunnostuksissa edistetään omaehtoisia rahoituslähteitä sisältäviä hankkeita. Toimet suunnitellaan ensisijaisesti TPO-kohteisiin. ELY-keskuksissa kunnostukset tulevat jatkossa entistä enemmän siirtymään ulkopuolisille toimijoille. Vesihuoltohankkeissa viemäröintiohjelma on voimassa vuoteen 2015 asti. Tämän jälkeen siihen ei ole käytössä varoja.

Pasi Huotari kertoi Tourujoen kehittämissuunnitelman olevan tekeillä. Tuomiojärven hapetusta jatketaan edelleen, mutta Jyväsjärven hapetus lopetetaan hyvä tilanteen vuoksi. Jyväskylän kaupunki on tehnyt myös paljon työtä Tourujoen valuma-alueen vesiensuojelullisen tilanteen parantamiseksi. Vesistöjen nykytilannetta halutaan edelleen parantaa toimenpiteitä suunnittelemalla ja edistämällä. Vesienhoidollista työtä on paljolti perustunut vapaaehtoistoimintaan ja omarahoitukseen.

6. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous päätettiin alustavasti pitää viikolla 6 keskiviikkona 5.2.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.30

Muistion laati Kimmo Olkio

Liitteet:

- 1) Keski-Suomen riskinalaiset pohjavesialueet ja riskinarviointiin vaikuttavat syyt sekä toimenpiteet
- 2) Pintavesien ekologinen tila Keski-Suomessa (vesienhoitokausi 2016–2021)
- 3) Vesienhoidon toimenpideohjelman päivittäminen